

3. Daggros, *Rosa glauca*

8. Syren, *Syringa vulgaris* 'Norrfjärden' E

friväxande häckbuskage

av Folke Mattsson

mästarrabatten 2007

7. Bukettapel, *Malus toringo* var. *sargentii* fk Eskilstuna E

8. Syren, *Syringa vulgaris* 'Norrjärden' E

Äppelblom, syren och rosor...

Tre ljuvliga blomdofter som möts och avlöser varandra i Mästarrabatten 2007. Men här finns mycket mer att upptäcka. Folke Mattssons livsglada häckbuskage är ett färgstarkt, blommande skådespel som bjuder på överraskningar och nya intryck hela året. Buskar, perenner och blommande lökväxter samspelar i en harmonisk helhet, som får höjd och karaktär av rabattens enda träd - en välformad silveroxel.

Häcken blommar från tidig vår till högsommar. Först ut är ett par av de riktigt tidiga lökväxterna. Mattor av vintergäck och snökrokus lyser i solgult och violett redan i mars-april. Kopparhäggmispeln är snabbast bland buskarna. Tusentals vita blommor spricker upp i samma veva som de nya, kopparfärgade bladen. Blommor och blad förstärker varandras skönhet. Kungsängsililja, daggros och koreatry avslutar häckens blommande fas.

Rödblåg alunrot, vitbrokig kaukasisk förgätmigej och spetsmössan 'Iron Butterfly' är alla perenner som odlas främst för sina magnifika bladverks skull. Från vår till sen höst täcker de marken med spännande färger och mönster.

Bland buskarnas bladverk märks den ryska kornellen med sortnamnet 'Aurea'. En härlig, gulgrön kontrast till allt mörkare grönt och, inte minst, till grannen daggrosens röttonade blad.

Sensommar och tidig höst är buskarnas fruktsättning det stora paradnumret. Kopparhäggmispel, koreatry, bukettapel, daggros, rysk kornell och benved får alla fina frukter i skiftande former och nyanser. Läckrast av alla är kanske benvedens karminröda frukter som spricker upp och bildar små tak över fröna. De är klädda i kraftigt orange hyllen och hänger ner som fallande droppar.

Säsongen avslutas i en färgfest där de flesta av rabattens växter medverkar med lövverk i sprakande hösttoner, den ena eldigare än den andra. När bladen så slutligen faller träder former och grenverk fram. Silveroxelns silvergrå stam är fin hela året, men syns mest på vintern. Det gör också den röda barken på den ryska kornellens unga skott.

11. Spetsmossa, brokbladig, *Tiarella 'Iron Butterfly'*®

Folke Mattsson är trädgårdsmästaren som byggde upp Zetas trädgård i Huddinge - en pärla bland trädgårdsbutiker. Med sin känsla för form och färg har han varit en pionjär när det gäller att komponera med växter. Folke insåg tidigt att en växt får sitt verkliga värde först när den placeras i rätt miljö och i rätt växtsällskap. Så var också Zetas trädgård först i Sverige med att anlägga visningsträdgårdar för att sprida idéer och kunskap. Folke Mattsson är en av landets främsta experter på trädgårdsväxter och har i hög grad bidragit till dagens breda sortiment. Han har medverkat i flera böcker om odling och planering av trädgårdar. Idag ägnar sig Folke Mattsson främst åt trädgårdsdesign.

Låt dig inspireras!

Plantera hela Mästarrabatten, eller bara dina favoritpartier. Folke Mattssons friväxande häckbuskage passar lika bra i tomtgränsen som inne i trädgården. Buskaget skärmar av och ger skydd mot insyn och vindar. Som blommande, vacker vägg mellan olika trädgårdsrum är det strålande. Planteringen kan rent av få böja sig till en stor berså. De enskilda buskarna, perennerna och lökväxterna är självfallet också vackra i rabatter av andra slag. Bland buskarna finns dessutom flera fina solitärer.

Plantera så här

För att rötterna ska kunna börja arbeta på den nya växtplatsen är det viktigt att jorden är porös och mullrik. Rensa bort allt ogräs, gräv igenom och luckra jorden i hela planteringsytan ner till 50-60 cm djup. Gräv för hand eller låt en maskin göra jobbet. Blanda samtidigt ner mullämnen.

Gör så här om du gräver för hand: Lägg ett 10 cm tjockt lager kompostjord eller annat mullrikt material på den ogräsfria ytan. Börja sedan gräva från ena kortsidan. Gräv ett dike som är ett spadtag djupt. Jord som du gräver upp lägger du i en skottkärra. Luckra jorden med spade eller grep ytterligare ett spadtag ner. Gräv ett nytt dike intill det första. Denna gång lägger du jorden i det första diket. Luckra ytterligare ett spadtag ner. Gräv ett tredje dike, o s v. Det sista diket fyller du med jorden i skottkärran.

Trampa fortsättningsvis så lite som möjligt i den porösa jorden. Lägg eventuellt ut en bräda att gå på. Då fördelas din tyngd över ett större område och jorden packas inte lika mycket. Alla rotklumpar ska vara väl genomvattnade vid planteringen. Om det behövs kan du sänka ner dem i vatten en stund.

Det är viktigt att inte plantera för djupt. Rotklumparnas översida ska bara vara någon centimeter under markytan när du är färdig. Gräv en grop i den porösa jorden och prova dig fram så att den blir lagom djup. Fyll upp drygt halvvägs med jord runt rötterna och tryck till med händerna. Är det en växt med rotklump klipper/knyter du i det här skedet upp stål nät och juteväv. Vik ut/bort nät och väv från klumpens övre del men låt bådadera vara kvar i övrigt. Nät och väv skyddar och håller ihop rotklumpen utan att hindra rötternas tillväxt. Väven förmultnar inom några månader och nätet rostar bort inom några år. Vattna rikligt. När vattnet sjunkit undan fyller du på med mer jord. När du planterat hela ytan vattnar du rejält vid varje planta en gång till.

Vår färgstarka häck är något av det mest lättskötta man kan tänka sig. Var bara noga med att passa dina nyplanterade växter väl med vatten under torra perioder. Minst en växtsäsong behöver de denna extra omtanke. Gödsla varje vår tills planteringen vuxit upp.

Rabattens lökväxter planterar du under tidig höst. Följ de planteringsråd för varje sort som finns på lökförpackningen.

6b. Körsbärsbenved, *Euonymus planipes*

Vad betyder E ?

Flera av växterna i Mästarbatten 2007 har ett E som avslutning på namnet. Det betyder att de är E-plantor, det vill säga friska, livskraftiga och speciellt utvalda för det svenska klimatet. De är också av väl definierat ursprung. Köper du en planta med samma namn vid ett annat tillfälle kan du därför vara säker på att få samma växt.

Växtförteckning

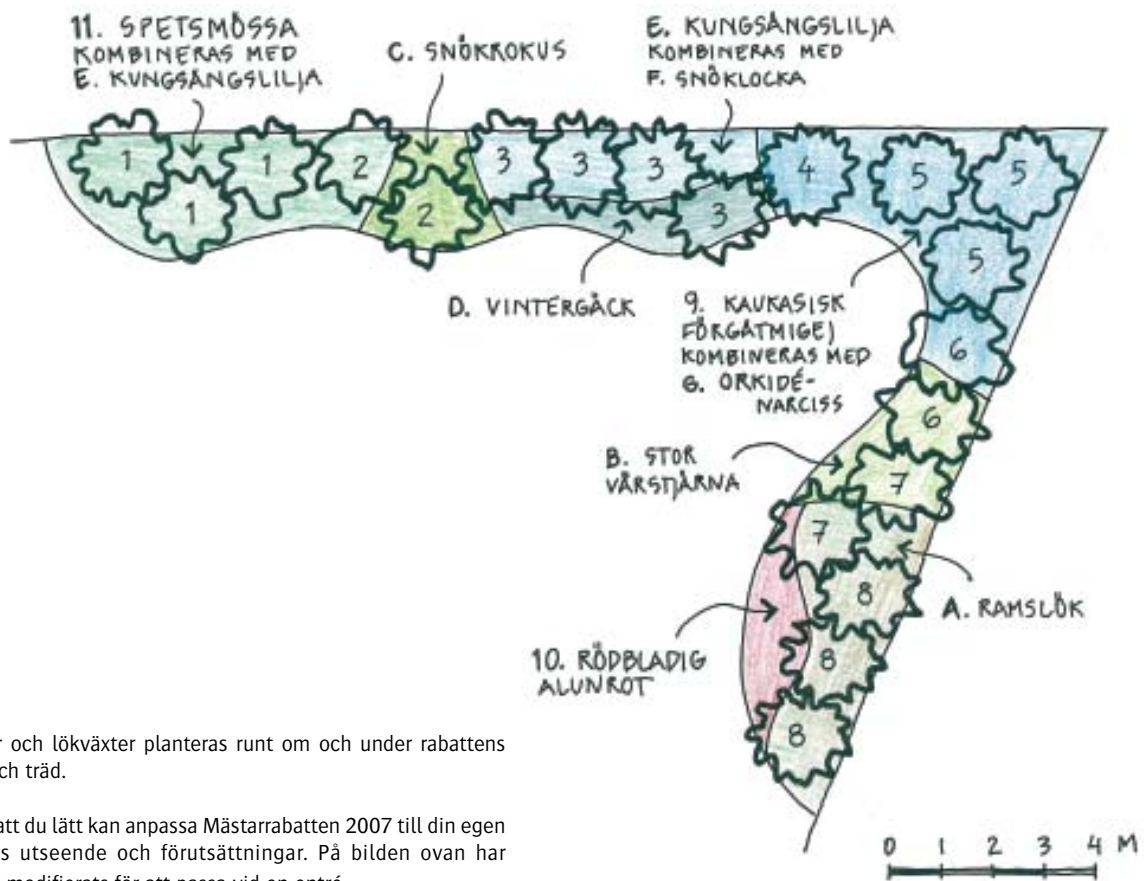
1. Koreatry, *Lonicera maackii* 'Kristall' E
2. Rysk kornell, gulbladig, *Cornus alba* 'Aurea'
3. Daggros, *Rosa glauca*
4. Silveroxel, *Sorbus incana* E
5. Kopparhäggmispel, *Amelanchier laevis* fk Bäcklösa E
6. Benved, *Euonymus europaeus* 'Evert' E
7. Bukettapel, *Malus toringo* var. *sargentii* fk Eskilstuna E
8. Syren, *Syringa vulgaris* 'Norrjärden' E
9. Kaukasisk förgätmigej, brokbladig, *Brunnera macrophylla* 'Variegata'
10. Rödblädig alunrot, *Heuchera* 'Rachel'
11. Spetsmossa, brokbladig, *Tiarella* 'Iron Butterfly'®

- A. Ramslök, *Allium ursinum*
- B. Stor vårstjärna, *Chionodoxa luciliae* 'Alba'
- C. Snökrokus, *Crocus tommasinianus*
- D. Vintergäck, *Eranthis hyemalis*
- E. Kungsängsililja, *Fritillaria meleagris* 'Alba'
- F. Snökllocka, *Leucojum vernum*
- G. Orkidénarciss, *Narcissus* 'Thalia'

Läs om växterna på nästa uppslag.

3. Daggros, *Rosa glauca*

Perenner och lökväxter planteras runt om och under rabattens buskar och träd.

Tänk på att du lätt kan anpassa Mästarrabatten 2007 till din egen trädgårds utseende och förutsättningar. På bilden ovan har förslaget modifierats för att passa vid en entré.

Buskar och träd som har det mesta - ljuvlig blomning, vackra bladfärger, spännande frukter och intressant bark

Buskar och träd

1. Koreatry, *Lonicera maackii* 'Kristall' E
Snabbväxande buske med skulpturalt och regelbundet, utbrett grenverk. De väldoftande, vackert formade, vita blommorna slår ut under första delen av juni månad. När de äldras övergår de i guldgult. Efter blomningen utvecklas bär som först är mörkröda men som ljusnar efterhand och blir näst intill transparenta. De sitter kvar på busken till långt in på vintern. Fräscht, mörkgrönt bladverk med ljusare bladundersidor. Höjd: 3-5 m. Zon 1-5.

2. Rysk kornell, gulbladig, *Cornus alba* 'Aurea'
En lysande färgklick året om. Läcker gulgröna blad som övergår i en varmare gul ton på hösten. När bladen faller kan du glädjas åt skottens röda bark. Vita, oansenliga blommor på försommaren och vita bär som sitter kvar länge på hösten. Höjd: 2-3 m. Zon 1-5.

3. Daggros, *Rosa glauca*
En förtjusande, tätt växande buskros med gracil elegans. Vackert, rödtonat och gråbladaggett bladverk som sticker ut bland buskar i andra kulörer. På hösten ändrar daggrosen ton och får praktfulla, varma höstfärger. Riklig, lätt doftande blomning från början av juni till början av juli. Blommorna är enkla och intensivt mörkröda med vit mitt. I september mognar de orangeröda nyponen. Höjd: 2-3 m. Zon 1-6.

4. Silveroxel, *Sorbus incana* E
Liten oxel med vacker form och färg. Bladen är mörkt grågröna med silvergrå undersidor. Även stammen är silvergrå. Kronan är smal och konformad. Silveroxel blommor bara sparsamt, det blir alltså heller inte någon fruktsättning att tala om. De frukter som utvecklas är ljus orangeröda. Höjd: upp till 7 m. Zon 1-4 (5).

5. Kopparhäggmispel, *Amelanchier laevis* f.k. Bäcklösa E
Kopparhäggmispels blad är just kopparfärgade när de slår ut tidigt på våren. De bildar då en strålande bakgrund till buskens vita blommor. Efterhand övergår bladen i blågrönt. På hösten ändrar de färg igen, den här gången till vackert orange. Mörka, ätliga bär. Höjd: 4-6 m. Zon 1-4 (5).

6. Benved, *Euonymus europaeus* 'Evert' E
Hösten är benvedens höjdpunkt. Då hänger lysande, karminröda frukter med frön i knallorange hyllen ner från grenarna. Bladverket sprakar i olika toner av gult och rött. 'Evert' har ett mer överhängande växtsätt och generösare fruktsättning än andra former av benved. Höjd: 3-4 m. Zon 1-4 (5).

7. Bukettapel, *Malus toringo* var. *sargentii* f.k. Eskilstuna E
I maj månad är denna rundade buske helt översållad av vita, doftande äppelblommor. Blomknopparna är rosa. Frukterna är små och röda. De utvecklas under sensommaren, sen gör de höstens mäktigt orangegula blad sällskap. Frukterna sitter dessutom kvar länge på de avlödade grenarna - såvida inte ett gäng trastar hittar dem och håller kalas. Höjd: 1.5-1.8 m. Zon 1-5.

8. Syren, *Syringa vulgaris* 'Norrfjärden' E
En underbar syren med riklig blomning och stora, ljuvligt doftande blomklasar. De rödvioletta blomknopparna övergår i blåviolett när de slår ut, vilket ger klasarna spännande färgskiftningar. Blommorna är ofta dubbla. Blomningen pågår i cirka tre veckor i maj-juni. Höjd: 3-3.5 m. Zon 1-6.

Perenner som täcker marken med magnifika bladverk

Marktäckande perenner

9. Kaukasisk förgätmigej, brokbladig, *Brunnera macrophylla* 'Variegata'
Ljuvlig marktäckare med stora, vitbrokiga, hjärtformade blad. Underbar i lite skuggiga lägen där de ljusa bladens lyskraft får fullt spelrum. Bladen är också en strålande bakgrund till försommarens blå, förgätmigejliknande blommor. Höjd: 30 cm.

10. Rödblågig alunrot, *Heuchera* 'Rachel'
Skönhet som är en kraftfull kontrast till allt annat i rabatten. De vackert handflikiga bladen är glänsande mörkröda och skiftar i brons. Mängder av rosa, små blommor i juni-augusti. Höjd: 50 cm.

Lökväxter som bildar sköna, blommande mattor

11. Spetsmossa, brokbladig, *Tiarella 'Iron Butterfly'*®

En spetsmossa med ovanligt raffinerade blad. De är djupt skurna i sin flikighet och mörkt röda utmed bladnerverna. Att plantera 'Iron Butterfly' tillsammans med rödbladig alunrot, som lyfter bladens röda inslag, är en fullträff. Skira klasar med små, vita blommor i maj-juni. Höjd: 40 cm. Flera liknande sorter finns i handeln.

Blommande lökväxter

A. Ramslök, *Allium ursinum*

Fin lökväxt med stjärnlika, vita, små blommor samlade i rundade blomställningar. Bladen är förhållandevis breda och mörkgröna. Ramslök sprider sig villigt med frön. Plantera där tillgången till fukt i jorden är god. Blommar i maj-juni. Höjd: 20-40 cm.

B. Stor värstjärna, *Chionodoxa luciliae 'Alba'*

Pigga, vita blommor som öppnar sig mot solen i april. Stor värstjärna är livskraftig och sprider sig gärna, både genom självsädd och sidolökar. Höjd: 10-15 cm.

C. Snökrokus, *Crocus tommasinianus*

En av vårens första budbärare och den bästa krokusen för förvildning. Den är söt, liten och späd. Blommorna är ljusvioletta. Redan i mars-april blommar snökrokusen för fullt. Höjd: 7-8 cm.

D. Vintergäck, *Eranthis hyemalis*

Vintergäckens blommor lyser som efterlängtrade gula solar redan i mars-april, ibland tidigare ändå. Plantera den gärna där snön smälter allra först på våren, då blommar den så tidigt som möjligt. Höjd: 5-10 cm.

E. Kungsängstilja, *Fritillaria meleagris 'Alba'*

Den här vita formen av kungsängstilja är ljuvligt vacker. Blomklockorna har ett fascinerande ruttmönster och grön ådring. De utvecklas i toppen av tunna stjälkar i maj-juni. Höjd: ca 25 cm.

F. Snökllocka, *Leucojum vernum*

Snövita, hängande klockor med en grön, ibland gul, fläck längst ut på varje kronblads spets. Blomning i april-maj. Höjd: 10-30 cm.

G. Orkidénarciss, *Narcissus 'Thalia'*

En riktigt vit narciss med en till tre väldoftande, hängande klockor på varje stjälk. Plantera i inte alltför torrt läge. Blommar i maj. Höjd: 30-40 cm.

Curt Rydlinges tips för kallt klimat

Mästarrabatten ska vara smidig att använda i hela Sverige. Därför finns alternativ för kallt klimat till de rabattväxter som inte klarar våra tuffare växtzoner. Det är Curt Rydlinge i Skellefteå, expert på odling i norr, som står för alternativen. *Curts erfarenheter ligger också till grund för zonangivelsen i våra växtbeskrivningar.*

I Mästarrabatten 2007 föreslår Curt Rydlinge bärhäggmispel fk Alvdal E som alternativ till kopparhäggmispel fk Bäcklösa E. Benved 'Evert' E kan ersättas med körsbärsbenved.

5b. Bärhäggmispel, *Amelanchier alnifolia* fk Alvdal E

En ganska smalt upprättväxande buske med vacker, generös och tidig vårblomning. Blommorna är vita och resulterar i blåsvarta, ätliga bär. Det mörkgröna bladverket blir intensivt gult på hösten. Höjd: 2.5-3 m. Zon 1-6.

6b. Körsbärsbenved, *Euonymus planipes*

En stilig benved med stora cerisefärgade frukter och intensivt orange frön. Underbara höstfärger i olika toner av rött, gult och rosa. Busken är vacker även vintertid med långa, mörkröda, spetsiga bladknoppar på olivgröna skott. Höjd: 2-3 m. Zon 1-5.

mästarrabatten

Mästarrabatter är skapade av mästare inom trädgård för att passa i vanliga villaträdgårdar. Varje år lanseras en ny Mästarrabatt. Bakom konceptet står GRO Plantskolor; svenska detaljister och producenter av buskar, träd och perenner inom Gröna näringens riksorganisation. Nu med stöd av International Flower Bulb Center i Holland.

7. Bukettapel, *Malus toringo* var. *sargentii* fk Eskilstuna E

3. Daggros, *Rosa glauca*

